

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Силвия Димитрова Костова, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“, професионално направление 3.8 „Икономика“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ в УНСС на тема „Теоретико-методологически и практически аспекти на прилагането на креативно счетоводство във финансовите отчети, с автор Иван Димитров Гудев, разработен под научното ръководство на доц. д-р Бойка Брезоева.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1646/23.06.2023г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Иван Димитров Гудев се е обучавал в докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност в нефинансовия сектор)“ към катедра „Счетоводство и анализ“, съгласно Заповед на Ректора №556/16.03.2017 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода от 2016 г. до днес и е финансирано от държавата. Изпълнил е успешна индивидуалния план. Докторантът има богат практически опит в областта на счетоводството и анализа.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предложеният за становище труд е разработен в обем от 217 страници, в т.ч. увод, три глави, заключение и използвана литература, списък с таблици и графики, и приложения. Основният текст е 197 страници. Използваната литература наброява 138 източници, от които 24 са на български език, 114 на чужд език. В текста са включени общо 35 таблици, 8 графики и 2 фигури.

Вниманието в дисертационния труд е насочено към креативните счетоводни практики и мотивите за тяхното прилагане. Аргументирано е, че огромен брой заинтересувани страни като инвеститори, мениджъри, служители, правителства, банки и кредитни институции повишават драстично изискванията върху качеството на представената информация във финансовите отчети, което поставя под силен натиск одиторските и счетоводните компании и данъчните консултанти, а също и мениджмънта на компаниите, които често прилагат техники и похвати на креативно счетоводство. В изложението на научната разработка ясно личи използването на изследователски подход към поставените проблеми. Изложението е логически подредено и правилно структурирано в съответствие с поставените обект, предмет, цел и задачи.

Съобразно темата на дисертацията, коректно определените в него обект и предмет на изследване е направен анализ използване на креативното счетоводство като инструмент за постигане на желаното „разкрасяване“ на информацията във финансовите отчети и би създадо по-голямо доверие към тях от страна на потребителите. Ясно и точно е формулирана целта на разработката: въз основата на анализ на различните теоретични концепции в счетоводната теория, изискванията на счетоводните стандарти и прилаганата международна счетоводна практика, да се изследват теоретико-методологичните и практически аспекти на креативното счетоводство, като се предложат решения на откритите проблемни области. Акцентът на изследването е поставен върху ясното дефиниране и изследване на явлениято „креативно счетоводство“, изясняване на неговите проявления, цели и техники в условията на българската бизнес среда. Доказана е тезата, че голяма част от мениджърите в България прилагат креативни счетоводни техники с цел постигане на лични и корпоративни цели, което може да се преодолее чрез преразглеждане на счетоводно-правната регламентация.

Изпълнени са задачите, а именно:

- Изясняване на факторите и причините, които обуславят появата и използването на креативни счетоводни практики;
- Изследване на въпроса за по-ясното диференциране на понятията „креативно счетоводство“ и „счетоводни измами“;
- Анализирание на теоретико-методологичните проблеми и аспекти на креативното счетоводство и изследване на разнопосочните твърдения и противоречия, които произтичат от различните възгледи за теорията, както и гледните точки, по които има единодушие;

- Анализ на съществуващите в специализираната литература подходи и методи за идентифициране на креативни счетоводни практики и открояване на подхода, способстващ за усъвършенстване на методиката за откриване на такива практики;

- Открояване и изследване на мотивите и подбудите, които подтикват мениджърите на предприятията в България да използват креативни счетоводни практики;

- Предлагане на възможности и насоки за усъвършенстване на Международните счетоводни стандарти и на Националните счетоводни стандарти с цел по-лесно откриване на креативни счетоводни практики, което би предотвратило широкото им използване.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В разработката, авторът изследва следните хипотези:

Хипотеза 1: Мениджмънтът на по-голямата част от компаниите в България в една или друга степен е прибегнал до използването на практики на креативно счетоводство;

Хипотеза 2: Най-често срещаните причини за прилагане на подобни практики е преследването на лични бонусни схеми, натискът да се отговори на очакванията на инвеститорите за постигнати определени целеви показатели с цел привличане на инвестиции и отговаряне на определени критерии.

Хипотеза 3: Едни от най-широко прилаганите техники на креативно счетоводство са необосновани промени в полезния живот на дълготрайни материални и нематериални активи, както и признаването на прекалено голяма или прекалено малка обезценка на активите за текущия отчетен период..

Поставен е и акцент диалектическия метод като базова методология за създаване на научни знания. Използвана е също и система от общопознателни методи като методът на сравнителния анализ, индуктивният и дедуктивният метод, методите на анализ и синтез, абстрактно-логическият, нормативният подход и други. Историко-систематичният подход е използван с цел да се очертае еволюцията в научното осмисляне на предмета на настоящото изследване. Изследването и извеждането на проблемите на счетоводните аспекти на креативното счетоводство е извършено чрез проучване на българска и основно на англоезична чуждестранна литература, посветена на креативното счетоводство и неговите проявления. Изследвана е и нормативната литература в областта най-вече на МСС/МСФО, НСС и ОПСП (Общоприетите счетоводни принципи на САЩ), както и други аспекти на счетоводното законодателство. За

проверка на достигнатите по логически път изводи и заключения е приложено анкетно проучване, обхващащо голям брой мениджъри от различни икономически сектори на българската икономика. Използвани са математически и статистически методи за анализ и оценка на получените резултати от проучването. Всичко това дава основание да се потвърди категорично, че целта и задачите на дисертационния труд на Иван Гудев са изпълнени, а формулираната от него теза е доказана.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научните приноси в дисертационния труд са коректно и ясно формулирани. Те имат теоретико-методологичен и практико-приложен характер. Приемам, че въз основа на изследването в първата група приноси са:

1. В резултат на извършените изследвания са изяснени същността, проявленията и мотивите за прилагане на креативно счетоводство и е направено разграничение между понятията „креативно счетоводство” и „счетоводни измами”. Възприема се дефиницията, че креативното счетоводство представлява манипулация на всички компоненти на финансовите отчети, която е в рамките на счетоводните правила (за разлика от други автори, които не разглеждат креативното счетоводство в неговата цялост, а се фокусират само върху отделни негови компоненти).
2. Въз основа на сравнителния анализ на креативното счетоводство и счетоводните измами се стига до заключението, че двете явления са взаимно свързани и взаимно обусловени. Обосновава се тезата, че когато една компания прилага техники на креативно счетоводство в няколко последователни периода, в определен момент започва да се отклонява от счетоводните правила и пристъпва към извършване на измами (ако всички възможни начини за креативно прилагане на счетоводните правила са изчерпани).

3. Изведени са възможностите за прилагане на креативно счетоводство въз основа на критичен анализ на постановките в определени счетоводни стандарти – МСС/МСФО и НСС, като са открити техните слабости, позволяващи проявлението на креативни счетоводни практики.

Във втората група са включени приноси с практико-приложен характер, по-важните от които са:

1. Въз основа на анкетно проучване се потвърждава по емпиричен път, че съществуващите слабости в определени счетоводни стандарти (МСС/МСФО и НСС) спомагат за прилагането на креативни счетоводни практики.

Формулирани са конкретни препоръки за усъвършенстване на счетоводните стандарти с цел ограничаване проявлението на креативни счетоводни практики.

2. Изследвани са и е направен сравнителен анализ на методите за разкриване на прилагането на креативни счетоводни практики. Обосновава се тезата, че най-подходящ метод за идентифициране на такива практики в реалния сектор в Република България е модифицираният модел на Jones.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Публикациите, свързани са дисертацията са три и апробират основна от резултатите и приносните моменти. Налице е популяризиране на резултатите от научната работа чрез представянето им за публикуването им в периодични и непериодични научни издания.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е в обем от 48 страници и съдържа всички необходими реквизити за труд от този вид. Той вярно и ясно отразява структурата и съдържанието на научната разработка на докторанта.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към Ив. Гудев се прави препоръка за популяризиране на резултатите от своите бъдещи научни изследвания чрез представянето им на научни конференции и публикуването им в научни издания.

7. Заключение

Въз основа на количествената и качествената оценка на дисертационния труд може да се направи заключението, че в научната разработка са обяснени, аргументирани и дефинирани изследователски проблеми и възможности за прилагането на креативно счетоводство във финансовите отчети.

Въз основа на изразеното мнение, поддържам становището за присъждане на Иван Димитров Гудев на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8 „Икономика“ по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност в нефинансовия сектор)“ за неговия труд на тема „Теоретико-методологически и практически аспекти на прилагането на креативно счетоводство във финансовите отчети“.

16.08.2023г.

гр. Свищов

Подпис: .....

/доц. д-р Силвия Костова/